

Zn. SPR-3309/09-18

ROZHODNUTÍ

Úřad pro ochranu osobních údajů, jako příslušný správní orgán podle § 10 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, § 2 odst. 2 a § 46 odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, rozhodl dne 7. září 2009 takto:

Je prokázáno, že účastník řízení: Česká republika – Ministerstvo vnitra, se sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7, IČ: 00007064, v souvislosti se zpracováním osobních údajů v Národní databázi DNA, jako správce osobních údajů podle § 4 písm. j) zákona č. 101/2000 Sb., tím, že zpracovává citlivé údaje (profil DNA) Ing. J. P. (vložen do Národní databáze DNA pod čj. KUP-5166/CB-2007) v Národní databázi DNA bez jeho výslovného souhlasu, a aniž by byla naplněna některá z výjimek dle § 9 písm. b) až i) zákona č. 101/2000 Sb.,

porušil povinnost stanovenou v § 9 zákona č. 101/2000 Sb., tedy zpracovával citlivé údaje bez výslovného souhlasu subjektu údajů, a bez naplnění některého z ustanovení § 9 písm. b) až i),

a tím spáchal správní delikt podle § 45 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., neboť zpracovával osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v zákoně, za což se mu v souladu s § 45 odst. 3 zákona č. 101/2000 Sb. ukládá

pokuta ve výši 35.000 Kč
(slovy třicet pět tisíc korun českých)

a dále podle § 79 odst. 5 správního řádu povinnost nahradit **náklady řízení ve výši 1.000 Kč,**

obojí splatné do 30 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí bezhotovostním převodem na účet vedený u ČNB, č. ú. 3754-5825001/0710, variabilní symbol IČ účastníka řízení, konstantní symbol 1148.

Odůvodnění:

Správní řízení pro podezření ze spáchání správního deliktu podle § 45 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. v souvislosti se zpracováním osobních údajů v Národní databázi DNA (dále jen „ND DNA“) bylo zahájeno oznámením Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“), které bylo účastníku řízení, České republice – Ministerstvu vnitra, doručeno dne 26. června 2009. Podkladem pro zahájení řízení byl podnět Ing. J. P., doručený Úřadu dne 13. února 2008. Ing. P. ve svém podnětu uvedl, že dne 13. června 2007 došlo ve Vazební věznici Brno, kde byl ve výkonu trestu, k odběru biologických vzorků za účelem získání DNA. Ing. P. požádal Úřad o posouzení, zda může Policie České republiky takto získané osobní údaje dále zpracovávat a archivovat. Dopisem ze dne 10. dubna 2008 Úřad Ing. P. odpověděl, že až do ukončení kontroly prováděné Úřadem v Kriminallistickém ústavu Policie České republiky, jejímž předmětem je ND DNA a způsob zpracovávání vzorků a profilů, které jsou následně do databáze zařazeny, nelze na jeho dotaz odpovědět. Ing. P. poté několikrát své podání doplnil a poskytl Úřadu kopie dokumentů týkající se jeho trestního případu. Dále doložil v kopii sdělení Policejního prezidia České republiky ze dne 16. prosince 2008, že Policie České republiky zpracovává osobní údaje vztahující se k jeho osobě, neboť profil DNA byl zpracován a vložen do ND DNA pod č.j. KUP-5166/CB-2007.

Ze spisového materiálu shromážděného v průběhu tohoto řízení vyplývá, že účastník řízení zpracovává citlivé údaje, a to tím, že uchovává v ND DNA profil DNA Ing. J. P. (vložen pod č.j. KUP-5166/CB-2007), který byl rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 4 To 23/2005 odsouzen pro trestný čin krácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 4 trestního zákona, trestný čin krácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 2 trestního zákona a trestný čin porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 trestního zákona.

Podáním, které bylo Úřadu doručeno dne 12. srpna 2009, se účastník řízení k věci písemně vyjádřil. Uvedl, že Ing. P. byl rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 4 To 23/2005 ze dne 4. dubna 2005 uznán vinným ze spáchání výše uvedených trestných činů, za což byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody na 6 let do věznice s ostrahou a zároveň mu byl uložen trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu výkonu funkce daňového poradce. V odůvodnění předmětného rozsudku soud konstatoval, že druh a výše uložených trestů odpovídají poměrně vysokému stupni nebezpečnosti jednání Ing. P. pro společnost, která je dána zejména tím, že způsobil škodu velkého rozsahu, mírou zavinění a skutečností, že spáchal více trestných činů, a proto lze trestný čin spáchaný Ing. P. považovat za zvlášť závažný úmyslný trestný čin ve smyslu § 41 odst. 2 trestního zákona. Účastník řízení ve svém písemném vyjádření dále uvedl, že Ing. P. je osobou, která byla v průběhu několika let prověřována z majetkových deliktů, přičemž některá trestní řízení byla ukončena ještě před zahájením trestního stíhání právě s ohledem na již uložený trest odnětí svobody. Jednalo se o trestný čin úmyslného porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákona, dále o trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí spočívající v závažném nebo opakovaném jednání s úmyslem zmařit rozhodnutí o vykázaní podle § 171 odst. 1 písm. e) trestního zákona, a dále o trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 trestního zákona.

V těchto případech vždy byla věc odložena podle § 159a odst. 3 trestního řádu, tedy fakultativně odložením věci, je-li trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2 písm. a) nebo b) trestního řádu, tj. je-li trest, k němuž může být obviněný odsouzen, zcela bez významu vedle trestu, který byl obviněnému již uložen, nebo bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující. Trestním stíháním skončilo i trestní řízení vedené pro spáchání trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 4 trestního zákona. Na základě těchto skutečností lze označit nejen za možné, ale i za pravděpodobné, že osoba Ing. P. bude v budoucnu ztotožňována orgány činnými v trestním řízení v souvislosti s úkony trestního řízení, a proto je podle účastníka řízení zcela legitimní požadavek na odebrání biologického materiálu a uchování jeho profilu DNA.

Účastník řízení dále uvedl, že dne 16. června 2007 byl Ing. P. ve Vazební věznici v Brně odebrán biologický materiál za účelem analýzy DNA, resp. mu byl proveden bukální stěr, který byl zpracován a byl z něho vytvořen profil DNA, který byl vložen do ND DNA pod č.j. KUP-5166/CB-2007. Tento úkon byl proveden na základě Rozkazu policejního prezidenta č. 60 ze dne 2. května 2007, k provádění dodatečných identifikačních úkonů, a byl plně v souladu s právními předpisy České republiky, konkrétně s § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 60/2001 Sb., platného a účinného v době odebrání biologického materiálu Ing. P. Podle § 42d zákona č. 283/1991 Sb. byla Policie České republiky (dále jen „Policie“) oprávněna zpracovávat v souladu se zákonem č. 283/1991 Sb. a zvláštními právními předpisy (zejm. zákonem č. 101/2000 Sb.) informace, včetně osobních údajů, shromážděné při plnění úkolů Policie, a to v rozsahu nezbytně nutném pro plnění těchto úkolů. Mezi úkoly Policie patří především ochrana bezpečnosti osob a majetku, zajišťování, popř. obnovování veřejného pořádku, odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů atd. Právě pro zajištění co nejučinnějšího plnění úkolů Policie byla zřízena ND DNA, která patří k velmi efektivním nástrojům, zejména ke zjišťování a ztotožňování osob pachatelů trestných činů. Ustanovení § 42e odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb. umožňovalo policistovi, který při plnění úkolů Policie nemůže získat osobní údaje, umožňující budoucí identifikaci, jiným způsobem, odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení. Toto oprávnění je možné aplikovat vůči přesně vymezenému okruhu osob, přičemž jednou z těchto kategorií jsou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu, což se vztahuje právě na Ing. P. v době, kdy mu byl biologický materiál odebrán. Odběr provedený Ing. P. byl plně v souladu s ustanovením § 42g odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., který omezuje oprávnění Policie při zpracovávání citlivých údajů pouze na případy, kdy je to s ohledem na povahu trestného činu nezbytné pro plnění úkolů Policie. Právě povaha trestného činu, za který byl Ing. P. pravomocně odsouzen, a který je podle § 41 odst. 2 trestního zákona považován za zvlášť závažný, je hlavním kritériem, které odůvodňuje nezbytnost zpracování údaje o genetické výbavě osoby Ing. P. Současně měla Policie podle § 9 písm. h) zákona č. 101/2000 Sb., ve znění platném v době odběru biologického vzorku, oprávnění zpracovávat citlivé údaje bez souhlasu subjektu údajů, jestliže je zpracování nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků. V kontextu s oprávněním uvedeným v § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. je nepochybné, že Policie měla právní nárok na odebrání biologického materiálu u osob ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu za daných

podmínek. Na právní nárok zde lze nahlížet i v kontextu se zajišťovanými důkazními prostředky jak je využívají orgány činné v trestním řízení, ale i právní nároky poškozených (fyzických i právnických osob, ale i právní nároky státu). Jak vyplývá z důvodové zprávy zákona č. 321/2006 Sb., kterým se mění trestní zákon, zákonodárce nijak nepředpokládal, že by u osob, jejichž postavení v § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. specifikoval, bylo nutné vyžadovat souhlas ke zpracování citlivých údajů, resp. konkrétně v kontextu písmene e) tohoto ustanovení při odebrání biologického vzorku umožňujícím získání informace o genetickém vybavení. Pokud by tomu tak bylo, tak by toto nepochybně explicitně vyjádřil, což by se však zcela míjelo účinkem se smyslem novely, neboť jen velmi těžko si lze představit, že by osoby dopouštějící se trestné činnosti, zejm. recidivisté, tento souhlas byli ochotni udělit.

Účastník řízení dále odkázal na Rozkaz policejního prezidenta č. 60 ze dne 2. května 2007, k provádění dodatečných identifikačních úkonů, na základě kterého byly uskutečněny odběry biologického materiálu u osob ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu, přičemž tento rozkaz stanovil dodatečné sejmutí daktyloskopických otisků a odběr biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení osob.

Účastník řízení dále své vyjádření opřel o rozhodnutí Úřadu zn. SPR-0836/08-14 ze dne 30. května 2008, kterým byla uložena účastníkovi řízení pokuta ve výši 40.000 Kč (později byla v řízení o rozkladu snížena na 35.000 Kč), kde v odůvodnění Úřad uvedl, že v případě M. D., stíhaného pro trestný čin krádeže vloupáním podle § 247 odst. 1 písm. b) trestního zákona umožňuje povaha tohoto trestného činu zpracovávat profil DNA pachatele bez jeho souhlasu. Toto Úřad odůvodnil jednak poukazem na nebezpečnost činu pro společnost, na vysoký podíl recidivistů, kteří se tohoto trestného činu dopouštějí, a zejména na způsob spáchání činu, který sebou nese relativně vysokou pravděpodobnost zanechání biologické stopy na místě činu, a dále skuteností, že takový skutek není většinou tvořen jedním jednáním, ale řadou dílčích, opakujících se jednání. Právě na základě srovnání toho případu s případem Ing. P. lze podle účastníka řízení konstatovat, že pokud Úřad považuje zpracování profilu DNA osoby M. D. za oprávněné, je vzhledem k podobnosti tohoto případu možné předpokládat, že i v případě Ing. P. bude mít Úřad podobný právní názor na věc.

Účastník řízení ve svém písemném vyjádření dále oba případy porovnal a uvedl následující:

Osoba M. D. se dopustila trestného činu, za který trestní zákon ve zvláštní části stanoví trestní sazbu odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitý trest nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Naproti tomu Ing. P. spáchal trestný čin, za který trestní zákon ve zvláštní části stanoví trestní sazbu odnětí svobody na pět až dvanáct let. Je tedy zřejmé, že Ing. P. spáchal trestný čin mnohem vyššího stupně nebezpečnosti pro společnost, a proto zájem společnosti na ochranu před takovýmto jednáním je velmi vysoký, a požadavek na zpracování osobních údajů pachatele takto závažného trestného činu je zcela oprávněný a je v souladu nejen se zákonným zmocněním Policie k takovémuto zpracování, ale také v souladu se závazným pokynem policejního prezidenta č. 88 ze dne 29. května 2002, k

naplňování, provozování a využívání Národní databáze DNA, který v čl. 1 odst. 2 písm. a) stanoví, že znalecká pracoviště Policie provádí kriminalistickou genetickou expertizu ke zjištění profilu DNA zejména u zvláště závažných trestných činů.

U trestných činů proti majetku, jehož spáchání se dopustila osoba M. D., se jedná o trestné činy, u kterých často dochází k recidivě pachatelů. Trestné činy proti měně a trestné činy daňové, jehož spáchání se dopustil Ing. P., se taktéž vyznačují značnou mírou recidivy pachatelů, ale co účastník řízení považuje za ještě závažnější, je právě vysoká míra latence této trestné činnosti, kdy tyto často zůstávají skryty pozornosti orgánů činných v trestním řízení, a zároveň jejich velmi vysoká míra společenské nebezpečnosti. Tyto trestné činy negativně zasahují a ovlivňují celou hospodářskou soustavu státu, a proto zájem na jejich odhalování a usvědčování jejich pachatelů je mimořádně vysoký, což je mimo jiné patrné i z relativně vysokých trestních sazeb odnětí svobody, které lze za jejich spáchání uložit. Proto pokud Úřad považuje za kritérium, které odůvodňuje oprávněnost Policie ke zpracování osobních údajů, vysokou míru recidivy, je to zcela správně a tato podmínka je splněna i v případě zpracování osobních údajů Ing. P., kdy navíc v případě trestné činnosti Ing. P. oprávněnost tohoto zpracování podporuje zájem na vyšší míře odhalování latentní kriminality a kriminality, která negativně a ve značné míře ohrožuje a poškozují hospodářství jako celek.

Podle účastníka řízení Úřad dále v odůvodnění svého rozhodnutí ve věci oznamovatele M. D. kladl důraz na předpoklad, že spáchání trestného činu krádeže vloupáním podle § 247 odst. 1 písm. b) trestního zákona s sebou nese relativně vysokou pravděpodobnost zanechání biologické stopy na místě činu, a tudíž že zpracování a vložení profilů DNA v ND DNA má nesporný význam pro ztotožňování pachatelů budoucích trestných činů podobného typu. Je pravdou, že na místě trestného činu krádeže vloupáním se pravidelně nachází velké množství stop různého druhu (zejm. mechanické stopy použití různých nástrojů a páčidel, stopy obuvi a kol dopravních prostředků, otisky prstů aj.), ale nelze s určitostí říci, že právě výskyt biologických stop, ze kterých je možné vytvořit profil DNA, by byl v těchto případech dominantní, i když v případě jejich výskytu na místě činu nesporně hrají významnou a nezastupitelnou úlohu pro budoucí ztotožnění pachatele. Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že právě u trestných činů hospodářských podle hlavy druhé, zvláštní části trestního zákona, kde jsou zařazeny právě trestné činy daňové, roste význam využívání biologických stop při odhalování těchto trestných činů a jejich pachatelů. Každý trestný čin musí být vždy spáchán určitou fyzickou osobou, v určitém čase a na určitém místě, a tato osoba (pachatel) svým jednáním vytváří ve vnějším světě určité stopy. K páčání majetkové trestné činnosti pachatelé pravidelně používají výpočetní techniku, kancelářské potřeby, papírnické zboží atd. Právě při kontaktu s těmito předměty dochází k přenosu biologického materiálu např. na klávesnici počítače, na poštovní obálku apod. Těchto způsobů možného přenosu biologického materiálu na nosič a tedy vznik biologické stopy v kriminalistickém slova smyslu je nespočet. Jako praktický příklad účastník řízení uvedl situaci, kdy pachatel spáchá trestný čin prostřednictvím osobního počítače, na jehož klávesnici zanechá biologickou stopu a IP adresa počítače je registrována na jeho jméno nebo příklad zanechání biologické stopy ve formě slin na poštovní obálce, ve které pachatel odesílá daňové přiznání finančnímu úřadu.

Účastník řízení ve svém písemném vyjádření dále připomněl, že Úřad zároveň v odůvodnění svého rozhodnutí ve věci oznamovatele M. D. zdůraznil skutečnost, že skutek není většinou tvořen jedním jednáním, ale řadou dílčích, opakujících se jednání. Je proto jisté, že ještě závažnější než spáchání skutku řadou dílčích a opakujících se jednání je spáchání více trestných činů. Pokud tedy za jednu z podmínek, která opravňuje Policii ke zpracování osobních údajů subjektu údajů bez jeho svolení, považuje Úřad spáchání trestného činu řadou dílčích, opakujících se jednání, je nutné za dostatečnou podmínku považovat také spáchání více trestných činů. Právě tato podmínka je zcela naplněna v případě Ing. P., který byl pravomocně odsouzený za spáchání více trestných činů, a u dalších trestných činů bylo trestní řízení odloženo z důvodů výše uvedených.

V souvislosti se shora uvedenou komparací účastník řízení poukázal na ustanovení § 2 odst. 4 správního řádu, kde je jako jedna ze základních zásad správního řízení zakotvena zásada předvídatelnosti a konstantnosti rozhodovací činnosti správních orgánů, která říká, že: „Správní orgán dbá na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly“.

Policie provádí kriminalistickou genetickou expertizu ke zjištění profilu DNA prostřednictvím Kriminalistického ústavu Praha a odborů kriminalistické techniky a expertiz, což jsou vysoce odborné a specializované policejní orgány, které vykonávají úkoly Policie přesně v souladu s právními předpisy České republiky a interními akty řízení. Podle účastníka řízení nemá Úřad pro posuzování odborných kriminalistických otázek potřebnou erudici a zahájením tohoto správního řízení došlo k přesahu kompetencí úřadu, neboť policejní orgány konaly v případě Ing. P. pouze zákonem uloženou povinnost, kdy je třeba v souladu s trestním řádem a zákonem č. 283/1991 Sb. využít všech možností, které povedou k dopadení pachatele každého trestného činu, a nelze předem oklešťovat rozsah důkazních prostředků. Tím, že byl profil DNA osoby uvedené v § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. zařazen do ND DNA, není subjekt údajů nijak omezován na svých osobních právech a svobodách, jelikož jsou zákonem č. 283/1991 Sb., zákonem č. 101/2000 Sb. a interními akty řízení (zejm. Závazným pokynem policejního prezidenta č. 88 ze dne 29. května 2002) stanoveny přesné postupy, podle kterých jsou osobní údaje uchovávány a likvidovány. Pro objektivní posouzení odborných otázek souvisejících se zahájeným správním řízením by bylo podle účastníka řízení vhodné s ohledem na vysokou odbornost této tematiky ustanovit znalce z oboru kriminalistiky k podání znaleckého posudku.

Správní orgán dospěl na základě spisového materiálu a po zhodnocení všech relevantních okolností daného případu k následujícím závěrům. Informace obsažené v profilu DNA, který je předmětem dalšího zpracování v ND DNA, jsou genetickou informací. Ve smyslu § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb. je citlivým údajem mimo jiné genetický údaj subjektu údajů. Zařazování, uchovávání, vyhledávání, resp. používání profilů DNA v ND DNA je nepochybně činností, kterou lze podřadit pod pojem zpracování osobních údajů ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. Účastník řízení je přitom správcem těchto osobních, resp. citlivých, údajů podle § 4 písm. j) zákona č. 101/2000 Sb. a jako takový musí dodržovat veškeré povinnosti stanovené zákonem č. 101/2000 Sb.

Podle § 9 zákona č. 101/2000 Sb. může správce zpracovávat citlivé údaje jen tehdy, pokud k tomu dal subjekt údajů výslovný informovaný souhlas, nebo při naplnění některé z dalších, taxativně vymezených, podmínek dle § 9 písm. b) až i) zákona č. 101/2000 Sb. Podle § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb. lze zpracovávat citlivé údaje, pokud se jedná o zpracování podle zvláštních zákonů při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách. Zákon zde tedy umožňuje zpracovávat citlivé údaje bez souhlasu subjektu údajů za specifikovaným účelem, současně formulace „se jedná o zpracování podle zvláštních zákonů“ znamená, že takové zpracování může být prováděno pouze na základě zmocnění ve zvláštním zákoně a v rozsahu a za podmínek stanovených v tomto zvláštním zákoně.

Účastník řízení započal se zpracováním osobních údajů Ing. P. nepochybně před 1. lednem 2009, tedy ještě za účinnosti zákona č. 283/1991 Sb. S ohledem na ústavní princip trestního práva vyjádřený v čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, který se analogicky vztahuje i na správní trestání (jak již opakovaně konstatoval Nejvyšší správní soud, srov. rozsudek Nejvyššího správního soud čj. 8 As 17/2007 – 135, www.nssoud.cz), tedy s přihlédnutím k tomu, že trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, musel správní orgán posoudit, zda nahlížet na jednání účastníka řízení dle zákona č. 283/1991 Sb., nebo dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. V daném případě je třeba posuzovat jednání účastníka jako tzv. trvajícím správní delikt, neboť účastník řízení vyvolal protiprávní stav a ten udržuje (srov. k trvajícím trestnému činu: Šámal, P., Půry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 24). U trestného činu trvajícím je mezníkem, který ukončuje jeden takový trestný čin od dalšího, sdělení obvinění; per analogiam lze tedy konstatovat, že v případě správního deliktu bude tímto mezníkem doručení oznámení o zahájení správního řízení účastníkovi řízení. Dále platí, že u trestného činu trvajícím je dobou spáchání doba ukončení trestného činu (viz předchozí věta); jestliže protiprávní stav byl odstraněn (resp. trestný čin byl ukončen) až za účinnosti nového zákona, kvalifikuje se čin podle tohoto zákona, i když udržování protiprávního stavu započalo a část doby pokračovalo za účinnosti předchozího zákona. Trvání protiprávního stavu před účinností nové právní úpravy, které podle původních předpisů nebylo v rozporu se zákonem, nelze však v žádném případě považovat za součást skutkové podstaty protiprávního činu podle zákona nového (srov. Šámal, P., Půry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 149). Lze tedy tuto otázku uzavřít tím, že odpovědnost, resp. protiprávnost jednání účastníka řízení je třeba posuzovat podle zákona č. 273/2008 Sb., přičemž je ovšem třeba posoudit, zda bylo protiprávní jeho jednání i za účinnosti zákona č. 283/1991 Sb.

V první řadě je třeba zdůraznit, že jak zákon č. 283/1991 Sb., tak zákon č. 273/2008 Sb. neobsahují žádné výslovné zmocnění pro Policii shromažďovat osobní či citlivé údaje za účelem jejich uchování v ND DNA, a toto oprávnění je proto třeba dovozovat z obecných ustanovení upravujících zpracování osobních údajů Policií.

Podle § 79 zákona č. 273/2008 Sb. může Policie zpracovávat osobní údaje včetně citlivých údajů bez souhlasu osoby, jíž se tyto údaje týkají, pokud je to nezbytné pro

plnění jejích úkolů. Ustanovení § 85 a § 86 poté upravují práva a povinnosti Policie při zpracování osobních údajů při plnění jejích úkolů. Tato ustanovení tedy (velmi obecně) upravují oprávnění Policie zpracovávat osobní údaje, a to ve vztahu ke všem myslitelným účelům, které s činností Policie souvisejí od vlastního vyšetřování trestných činů a přestupků (zpracování osobních údajů v jednotlivých vyšetřovacích spisech) až po veškeré evidence a informační systémy Policie, které využívá při své činnosti, a to včetně ND DNA. Prvotní část zpracování osobních údajů v některých evidencích Policie (včetně ND DNA), tj. shromažďování osobních údajů ve smyslu § 4 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., upravuje § 65 zákona č. 273/2008 Sb., který opravňuje Policii u vymezeného okruhu osob snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení, to vše při plnění úkolů Policie pro účely budoucí identifikace. Správní orgán je toho názoru, že uvedená ustanovení jsou ve svém vzájemném vztahu s ohledem na použité, mnohdy neurčité, právní pojmy obtížně vyložitelná, což samo o sobě značně zpochybňuje jejich využití jakožto právního základu pro ND DNA.

Dle názoru správního orgánu je třeba vycházet při výkladu shora uvedených právních norem jak ze systematiky a účelu zákona č. 273/2008 Sb., tak především z obecné systematiky a účelu zákona č. 101/2000 Sb., resp. jeho práv a povinností pro zpracování osobních údajů. Z tohoto hlediska lze konstatovat, že ND DNA je evidencí osobních údajů ve smyslu § 86 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb., jinými slovy, jedná se o zpracování osobních údajů dle § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. Jako každé jiné zpracování, musí mít i ND DNA stanovený svůj účel [§ 86 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb.]; tento účel je účastník řízení povinen vymezit co nejpřesněji. V případě ND DNA je přitom třeba dovozovat tento účel nejenom z vnitřních předpisů deklarovaných účastníkem řízení (v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 88 ze dne 29. května 2008 je sice čl. 1 označen jako účel, žádné vymezení účelu ovšem neobsahuje; ten lze najít jednak v preambuli tohoto pokynu jako odhalování trestné činnosti a zjišťování jejích pachatelů, a dále negativním vymezením v čl. 3 odst. 2 tohoto pokynu). Mnohem přesněji se k účelu obdobné databáze DNA vyjádřil Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), který uvedl, že zatímco prvotní odběr (otisků prstů a genetických vzorků) je určen ke zjištění spojitosti mezi konkrétní osobou a jednotlivým trestným činem, z jehož spáchání je podezřelá, uchování sleduje širší cíl, a to identifikaci budoucích pachatelů (srov. rozhodnutí velkého senátu ve věci S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. prosince 2008, § 100; Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2009). Jinými slovy, prvotní odběr stop či vzorků slouží k usvědčení pachatele (nebo vyvrácení jeho viny), zatímco jejich uchování slouží pro případ spáchání dalšího trestného činu k odhalení pachatele na základě stop zanechaných na místě činu. Ve vztahu k takto vymezenému účelu správní orgán ve shodě se Soudem konstatuje, že se jedná o účel legitimní. Správní orgán si je vědom významné role ND DNA při odhalování pachatelů trestných činů, která vyplývá z moderních kriminalistických metod. Současně je ovšem mít na zřeteli, že veškerý postup veřejné moci, včetně orgánů činných v trestním řízení, musí odpovídat ústavním principům zákonnosti a přiměřenosti (viz čl. 2 odst. 2 a čl. 4 Listiny základních práv a svobod).

Každé zpracování osobních údajů musí být v souladu s povinnostmi stanovenými zákonem č. 101/2000 Sb., resp. zvláštním právním předpisem, který otázku

zpracování osobních údajů v dané oblasti dále upřesňuje anebo zcela samostatně upravuje. V případě ND DNA se v souladu s § 3 odst. 6 zákona č. 101/2000 Sb. namísto povinností stanovených v § 5 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb. použijí ustanovení § 85 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. Lze tedy konstatovat, že některé povinnosti správce osobních údajů dle zákona č. 101/2000 Sb. se na zpracování prováděné účastníkem řízení nevztahují; mezi těmito povinnostmi ovšem není povinnost zpracovávat osobních údaje pouze na základě právního titulu dle § 5 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb. a v případě citlivých údajů dle § 9 zákona č. 101/2000 Sb., kterým může být souhlas subjektu údajů nebo jiná, zákonem stanovená podmínka [viz § 5 odst. 2 písm. a) až g), § 9 písm. b) až i) zákona č. 101/2000 Sb.].

Jak již bylo shora uvedeno, dle § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb. lze zpracovávat citlivé údaje podle zvláštních zákonů při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách. Ustanovení § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. je oním předvídaným ustanovením zvláštního zákona, které dále zužuje toto zákonné oprávnění Policie zpracovávat osobní údaje bez souhlasu na případy, kdy je to nezbytné pro plnění jejich úkolů výslovně definovaných zákonem č. 273/2008 Sb. Zákonodárce zde přitom zvolil velmi obecné vymezení pro oprávnění Policie, která se uplatní na všechny případy zpracování osobních údajů Policií (jak již bylo výše zmíněno), přičemž aby se nejednalo o zmocnění neomezené, stanovil jako kritérium vedle souvislosti s úkoly Policie především nezbytnost takového zpracování. Správnímu orgánu, jakožto orgánu pověřenému dle § 29 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb. nezávislým dozorem nad zákonností zpracování osobních údajů, tak nezbyvá, než tento neurčitý právní pojem „nezbytnost“ pro potřeby zpracování osobních údajů v ND DNA vyložit a na jeho základě posoudit, zda je zařazení a uchovávání osobních údajů Ing. P. v ND DNA skutečně nezbytné pro plnění úkolů Policie nebo nikoliv.

Správní orgán v první řadě konstatuje, že při posuzování nezbytnosti vyjádřené v § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. jakožto další podmínky vedle souvislosti s úkoly Policie (vymezené opět značně obecně v § 2 zákona č. 273/2008 Sb.), je třeba přihlídnout k účelu každého jednotlivého zpracování osobních údajů Policií, v daném případě ke shora nastíněnému účelu ND DNA. Ačkoliv ustanovení § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. již nepoužívá jakožto omezující kritérium pro zpracování citlivých údajů povahu trestného činu, tak jak činilo ustanovení § 42g odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., je toto kritérium dle správního orgánu stále nejvýznamnějším hlediskem, na základě kterého lze definovat okruh osob, jejichž profil bude do ND DNA zařazen, tak aby se nejednalo o zcela svévolný a náhodný postup. Jak se již správní orgán vyjádřil ve svém rozhodnutí zn. SPR-0836/08-14 ze dne 30. května 2008, na které sám účastník řízení ve svém vyjádření odkazuje, při hodnocení povahy trestného činu budou kritériem typový stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost a faktická využitelnost ND DNA pro odhalení pachatele daného trestného činu (druhově vymezeného). Správní orgán v tomto rozhodnutí uvedl také další kritéria pro posouzení povahy trestného činu a nezbytnosti zařazení profilu odsouzené osoby do ND DNA, jako je vysoký podíl recidivistů, způsob spáchání trestného činu a s tím související pravděpodobnost zanechání biologické stopy na místě nebo řada dílčích útoků. Všechna tato hlediska, případně i další vyplývající z okolností daného případu, je dle správního orgánu nutno posoudit

předtím, než je rozhodnuto o vložení daného profilu DNA do ND DNA, tedy o tom, že v konkrétním případě je takové zpracování citlivého údaje nezbytné pro plnění úkolů Policie.

Správní orgán se v zásadě shoduje s účastníkem řízení, že v případě trestného činu krácení daně, poplatku a jiné podobné dávky podle § 148 trestního zákona, jsou uvedená hlediska (až na jedno) naplněna. Z hlediska účelu ND DNA je ovšem správní orgán toho názoru, že faktická využitelnost ND DNA pro odhalení pachatele těchto trestných činů není dána. V daném případě se jedná o hospodářské trestné činy, jejichž pachatelem již z jejich povahy bude ve většině případů subjekt daně (tedy osoba orgánům činným v trestní řízení známá již od počátku trestního řízení nebo snadno zjistitelná na základě jiných stop a důkazů než je profil DNA). Správní orgán považuje za značně hypotetickou situaci, pokud by v trestním řízení vedeném pro tento trestný čin nebylo možné vymezit relativně úzký okruh pachatelů. Ačkoliv lze obecně připustit, že se trestného činu dle § 148 trestního zákona může dopustit i jiná osoba, než subjekt daně, odborná literatura uvádí pouze jediný příklad, a to daňového poradce (srov. Šámal, P., Půry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, str. 919). Správní orgán v této souvislosti zdůrazňuje, že porovnávání profilu DNA obviněného, resp. podezřelého, získaného na základě § 114 odst. 2 trestního řádu, v konkrétním trestním řízení se stopami z místa činu nijak nesouvisí s dalším uchováváním získaných dat v ND DNA, resp. uchovávat pro tento účel profil DNA v této databázi není nezbytné.

Správní orgán si je vědom toho, že při posuzování kritéria nezbytnosti a v důsledku i povahy trestného činu vychází z předpokladu, že se pachatel trestného činu může dopustit v budoucnu stejného nebo obdobného trestného činu; z tohoto hlediska je potom posuzována povaha jednotlivých trestných činů jak v rovině jejich společenské nebezpečnosti, tak v rovině faktické využitelnosti a nezbytnosti ND DNA k odhalení pachatele (nikoliv k jeho usvědčení). Správní orgán proto vychází z přesvědčení, že nezbytnost uchování profilu DNA v ND DNA, tj. poměrně významného zásahu do práv pachatele (viz níže k zásahu do soukromí), který se tímto stane subjektem dlouhodobě evidovaným ve spojení s informací o předchozí trestné činnosti, lze nalézt pouze u těch závažných trestných činů, u nichž může být současně profil DNA hlavním či jedním z mála důkazů vedoucích k odhalení pachatele. Správní orgán je toho názoru, že se tento přístup (který ostatně zvolil ve svém vnitřním předpise také sám účastník řízení) jeví jako jediný rozumný, neboť vyvažuje jak práva na ochranu soukromí dle čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení Federálního ministerstva zahraničí č. 209/1992 Sb.; dále jen „Úmluva“), tak legitimní cíl ND DNA. Uvedený přístup potvrzuje mimo jiné také Doporučení č. R (92) 1 Výboru ministrů členským státům (Rady Evropy) o využívání analýzy deoxyribonukleové kyseliny (DNA) v rámci systému trestní justice, které v čl. 8 uvádí, že výsledky analýzy DNA a informace z nich odvozené mohou být uchovávány, jestliže byl dotčený jednotlivec odsouzen pro závažné trestné činy ohrožující život, zdraví nebo bezpečnost osob. I toto doporučení tedy vychází z klasifikace jednotlivých trestných činů s ohledem na jejich povahu.

Správní orgán závěrem uvádí, že ke shora uvedeným závěrům dospěl na základě ústavně konformního výkladu příslušných ustanovení zákona č. 273/2008 Sb., především jeho §§ 64, 79, 85 a 86. Přitom vycházel z premisy, že uchováním profilů DNA dochází k zásahu do práva na soukromý život (srov. rozsudek Soudu ve věci S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. prosince 2008, § 70 až § 77). Správní orgán podotýká, že zákonné zmocnění státu, které by ospravedlňovalo a umožňovalo zásah do soukromí dotčených osob chráněného čl. 10 odst. 3 Listiny, jak jej předpokládá čl. 8 odst. 2 Úmluvy, musí být v souladu se zásadou právního státu, musí být dostatečně dostupné, předvídatelné, tedy vyjádřené s velkou mírou přesnosti (srov. rozsudek Soudu ve věci S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. prosince 2008, § 95 a násl.). Správní orgán je toho názoru, že tyto atributy ustanovením, ze kterých lze dovozovat oprávnění Policie vést ND DNA, scházejí, a pro potřeby tohoto řízení je musí tedy sám dovodit výkladem ad hoc. Přesto i při tomto postupu zůstává pochybnost, zda určitost citovaných norem je natolik dostatečná, aby sama o sobě mohla tvořit zákonný základ pro uplatnění státní moci formou vytvoření ND DNA ve smyslu čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, to především proto, že nespĺňuje ani minimální požadavky na stanovení rozsahu a použití profilů DNA (srov. obecný účel vymezený úkoly Policie), délku uložení (srov. vymezení doby uchování v § 86 odst. 1 a § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb.), použití a přístup třetích osob, procedury vedoucí k ochraně celistvosti a důvěrnosti údajů a procedury jejich zničení (opět viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. prosince 2008, § 99).

Správní orgán se s ohledem na změnu příslušného zákona o Policii České republiky musel vypořádat také s tím, zda zařazení profilu DNA Ing. P. do ND DNA neumožňovala předchozí právní úprava, tedy zákon č. 283/1991 Sb. Vzhledem k tomu, že většina relevantních ustanovení byla beze změn, nebo pouze s drobnými změnami přejata do zákona č. 273/2008 Sb., dospěl správní orgán k závěru, že stejné argumenty, které platí pro posouzení dané věci dle zákona č. 273/2008 Sb. platí také pro příslušná ustanovení zákona č. 283/1991 Sb., a zařazení a uchování profilu DNA bylo proto v rozporu i se zákonem č. 283/1991 Sb. (viz znění § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. a § 65 zákona č. 273/2008 Sb.; znění § 42g odst. 1a 3 zákona č. 283/1991 Sb. a § 79, § 85 a § 86 zákona č. 273/2008 Sb.). Pokud došlo ve formulaci jednotlivých ustanovení k nějakým změnám, tak pouze směrem k jejich ještě větší obecnosti.

Správní orgán tedy na základě výše uvedeného považuje za prokázané, že účastník řízení porušil svým jednáním povinnost stanovenou v § 9 zákona č. 101/2000 Sb., tedy povinnost zpracovávat citlivé údaje pouze s výslovným souhlasem subjektu údajů, nebo při naplnění některého ustanovení § 9 písm. b) až i) zákona č. 101/2000 Sb.

Při stanovení výše sankce bylo přihlédnuto zejména ke skutečnosti, že předmětem správního řízení je neoprávněné zpracování citlivého údaje pouze jedné osoby. Současně správní orgán přihlédl ke skutečnosti, že neoprávněné zpracování se týkalo citlivého údaje, který ze své povahy podléhá vyšší právní ochraně, a dále k míře zásahu do soukromí osoby dané tím, že při výkonu veřejné moci je třeba dbát ochrany práv dotčených subjektů a postupovat výlučně v souladu s platnými zákony

(dle čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod). Po posouzení shora uvedených skutečností rozhodl správní orgán o uložení sankce při dolní hranici zákonné sazby.

Při rozhodnutí o uložení povinnosti uhradit náklady řízení správní orgán vycházel z ustanovení § 79 odst. 5 správního řádu, který správnímu orgánu ukládá povinnost uložit paušální částkou náhradu nákladů řízení účastníkovi, který řízení vyvolal porušením své právní povinnosti, a z § 6 odst. 1 vyhlášky č. 520/2005 Sb., o rozsahu hotových výdajů a ušlého výtěžku, které správní orgán hradí jiným osobám, a o výši paušální částky nákladů řízení, kterou se stanoví paušální částka nákladů správního řízení ve výši 1.000 Kč.

S ohledem na výše uvedené, bylo rozhodnuto, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení: V souladu s § 152 odst. 1 správního řádu lze u odboru správních činností proti tomuto rozhodnutí podat ve lhůtě 15 dnů rozklad předsedovi Úřadu pro ochranu osobních údajů. Tato lhůta začíná běžet dnem převzetí rozhodnutí, nejpozději však desátým dnem od jeho uložení u provozovatele poštovních služeb.

Praha, 7. září 2009

Daniel Pospíšil
ředitel odboru správních činností